

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla XLIX. In pœnis benignior est interpretatio facienda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

borata. V. *que de prescript. dixi Part. 2. summa tit. 13. §. 1. Dom. Soto l. 4. q. 5. art. 4. N. v. c. 17. n. 84. Sylv. v. Prescriptio. Zerola cod. l. eff. 1. 2 c. 6.*

Obj. 2. Qui privilegium, & immunitatem à Principe obtineat. v. *gr.* non contribuendi ad alendum exercitum, cum aliorum jactura crescunt: nemo

tamen de injuria queri audeat.

R. Magistratus bene meritos non re præmio potest, & debet. In excessu si contingit delinquere: subditis permittitur gravamina sua modeste proponere. Nec qualibet bonorum temporalium jactura vocari injuria debet.

REGVLA XLIX.

In pœnis benignior est interpretatio faciendâ.

I. **D**esumpta est ex Reg. l. c. 197 *Factum cuique. §. in pœnalibus causis benignius interpretandum est.* Rationem habes in Reg. 15. superius posita. *Favores ampliandi: odia restringenda sunt, ut à periculo & excessu magis remoti simus.* Exemplis abundat *Glossa.* Nam 1. ex multiplici pœnâ eligimus mitiorem. *c. Eof. dist. 50. c. Si quis dederit. 24. q. 1.* 2. Si verba pœnâ perpetuam importare videantur, eligimus temporalem, *c. Non oportet. 33. q. 4. c. 1. Dist. 50.* 3. De pœnis non arguimus ad similia, quæ non sunt de mente legislatoris, nec habent eundem effectum, ne pœnæ excedant proprium casum. *§. pœnâ. Dist. 1. de pœnit.* 4. Vbi reperiuntur talia verba. *Puniantur, priventur,* intelligimus non ipso jure, sed per sententiam. *c. Quia propter. de elect.* 5. In dubio mitiorem partem sequimur. *l. Haec enim. ff. de suspect. tut.* Nam si constet tutorem suspectum fuisse, & propterea amotum, dum non constat, an propter dolum, an propter culpam, dicimus, propter culpam remotum esse, nec ideo infamem esse. Pari benigni-

tate, si quis vim commisit, neque constat, utrum cum armis, interpretatur sine armis factam esse, adeoque mitiori pœnâ plectendum. *l. pan. & l. pœnes. ff. de pœnis.* Denique si in laicis, & profanis, multò magis in ecclesiasticis, & Deo devotis personis illa moderatio, & benignitas adhibenda est, favore ordinis, ac professionis, cujus præsumi potest, memores esse in actionibus suis, ita ut ex infirmitate potius, quàm malitia delinquere censeantur. *c. Absit. 11. q. 3. l. 1. l. 4. c. 4. D. 5. Piasce. Part. 2. c. 3 n. 61.*

II. *Amplia 1.* Vt locum habeat, quamvis aliqua in contrarium præsumptio sit. Nam licet nemo immemor salutis suæ in termino vitæ existimetur. *l. fin. C. ad l. Iuliam repetund.* nihilominus si vulneratus, & ex vulnere mortuus auctorem cædis indicaverit Sempronium, nisi aliæ probationes adsint, non credetur, præsumendo id, quod benignius, Sempronium innocentem esse.

2. *Quamvis actio majorem speciem habeat iniqui, quàm æqui, nihilomi-*

minus in ratiorem partem flectenda interpretatio est; ne aliter faciendo cuiquam noceamus, vel impediendo beneficii acquisitionem, vel augendo supplicium. *Alciatus c. 1. n. 10.*

3. Quamvis in lege vel statuto etiam obligentur ignorantes. Id namque ad poenas inibi contentas nequaquam extendi debet. *Toann. Andr. inc. Dispensatio de Rescr. in 6. Barb. in Axiom. 181.*

4. Pro benigniori interpretatione praesumptio violenta, quae vim simplicis probationis habet, in civilibus causis, non sufficit ad damnandum in criminalibus. Neque enim ex sola praesumptione mortis poena, sed alia minor infligenda est. *Mench. l. 2. de arbit. Casu 279. Mascar. de probat. Concl. 459. Gaill. l. 1. de pace publ. obs. 15.*

5. Denique ob eandem causam aliquando permittitur interpretatio illi ipsi, qui deliquit. Consilium dedit Cajo verbis ambiguis, ut in bonum, & in malum valere possit: interpretatio Cajo relinquetur, qui procul dubio viam securiorem tenebit. *Alex. Consil. 220.* Minatus es alicui de vindicta sumenda, qui non multo post inventus est occisus: suspicio te premit. Sed quam minae explicari possunt, de vindicta legitima per Iudicem, si nihil aliud concurrat, evades.

III. Obj. 1. *Marcianus in l. xi. ff. de parvis.* monet perspicendum esse, ne quid aut durius, aut remissius constituitur, quam causa deposcit. Item in gravioribus delictis severitate utendum. Non ergo locus benignitati reser-

R. Graviores delicta, a quibus damna, & scandala causantur, in exemplum aliis similia auctoritate merito castigantur acerbiter: ita tamen, ut ne in illis quidem misericordiae immemores sint Iudices, quemadmodum in citata lege dicitur, severitatem legum. *cum temperamento benignitatis* adhibendam. Quocirca non sunt audiendi, qui apud *Peckium* hunc casum excipiunt; quasi in Regula nostra non contineatur. Nam licet majori in his criminibus severitate utamur, non omnino tamen excludimus lenitatem. *Gaill. l. 1. de pace publ. obs. 19. n. 4. Maranta Part. 6. n. 112. Dynus in Reg. 15.*

Obj. 2. *In c. Quoniam. Vi lire non contestata.* Iudici praecipitur, non ut benigniorem viam ineat, sed ut contumaciam poenam decernat, quam magis timere putat.

R. Ut contumacia delictis addita malitiam auget, ita per Iudicem deprehensa castigari durius potest. Hoc enim animae peccantis prodest, cujus in iudiciis ecclesiasticis praecipua ratio habenda. *Felin. in c. fin. de praesumpt. Anchor. Consil. 179. Barb. in c. Vemens. de presb. non baptizato.*

Obj. 3. Si cui per Iudicem pars hereditatis adjudicata fuerit, eamque acceperit, quamvis detecta fraus, vel deceptio fuerit, eam non tenetur reddere, sed cum injuria, & damno aliorum retinet. *l. cum putarem. ff. famil. hercis.*

R. Ita deceptis remedium superest, in integrum restitutio, postquam legitimis probationibus docuerunt errorem,

aut

aut fraudem intervenisse. Hoc quam-
diu non est præstitum, possessorem sen-
tentia Iudicis tueretur. *Decius in Reg. n. 6.*
Iu. Civ. Covar. l. 1. v. ar. 3. n. xi.

REGVLA L.

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

1. **R**egula I. C. 77. unde nostra de-
sumpta est, paulò aliter enun-
ciat. *Actus legitimi, qui non recipiunt diem,*
vel conditionem, veluti emancipatio, acce-
ptilatio, heredis institutio, adoptio, heredita-
tis aditio, servi optio, datio tutoris, in totum
vitiuntur per temporis, vel conditionis adie-
ctionem. Vides, hic limitate de certis
quibusdam actibus Papinianum loqui,
Pontificem vero absolute & indefini-
te, Actus legitimos conditionem, & di-
em non admittere. Ex qua diversitate
diversæ Interpretum opiniones enata
sunt, quas difficile erit conciliare. Pro
meliori elucidatione.

Notandum est 1. Actus legitimos
vocari, qui à lege, aut natura, vel sal-
tem fictione, & interpretatione legis,
inventi, constituti, introducti, formam
acceperunt confirmati, vel approbati
sunt. *Alciat. ad l. Cum ad tempus ff. Si cer-*
tum petatur.

2. Conditiones alias esse de præsen-
ti, & præterito, alias autem easque pro-
prie, de futuro. Item alias explicitè po-
sitas, alias tacitas. Item alias in natura
rei fundatas, alias ab extrinseco prove-
nientes, quæ propterea separabiles.
Conditio de futuro (cujus hic mentio)
suspendit obligationem, & affectum a-
ctus in eventum dubium, ita, ut hic, &
nunc non censeatur perfectus, & abso-

lutus. l. *Cum ad diem & l. Itaq. ff. de reb.*
cred.

3. Nullum esse actum, à nostra vo-
luntate, & arbitrio pendentem, qui
non recipiat conditionem, & diem ex-
ceptis illis, quorum vel natura exclu-
dit, vel specialis aliqua Juris dispositio
resistit. Vnde mirum non est, si appo-
sita conditione vel temporis determi-
natione vitientur, cum vel natura, vel
lex repugnet. *Azor. in C. de condu. Barb.*
hic, & in Axiom. 48.

His ita prænotatis non opus est di-
cere, Pontificem in præsentì Regula à
Iu. Civili dissidere, illudque corrigere:
multò minus ipsius Regulam limitan-
dam esse, ut non loquatur de actibus
legitimis, aliis, quam à Papiniano nu-
merantur. Nulla enim id necessitas sua-
det, sensus igitur genuinus est, & à Pon-
tifice intentus. Actus legitimos, quo-
rum vel natura repugnat, vel lex aliqua
obstitit, conditionem, & diem non re-
cipere, conditionem dico, in futurum
eventum dubium, ita ut hic, & nunc
Actus non sit absolutus & perfectus.
Ejusmodi sunt, quos in sua Regula Pa-
pinianus numerat, exempli causa, non
vero, quòd solos existimaret legitimos
esse. Sunt enim, ut contractus omittam,
actus legitimi collatio, & resignatio
beneficii, exhereditatio liberorum, &
alii